

N. A. SEMAŠKO

LENIN JA TERVEYDENHOITO VUONNA 1921

Työ- ja Puolustusneuvoston sekä Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana Lenin oli aina kiinnostunut väestön terveydenhoitoa koskevista kysymyksistä. Rintaman saniteettiolot kiinnittivät vuonna 1921 erikoisesti hänen huomiotaan. Terveydenhoitoasiain kansankomissariaatti huolehti siihen aikaan sekä sotilas- että siviililääkintäpalvelusta, ja minä jouduin useamman kerran keskustelemaan näistä kysymyksistä Vladimir Iljitsin kanssa hänen erikoisilla vastaanotoillaan sekä istuntojen aikana.

Lenin käsitti mainiosti, mikä merkitys on terveydenhoidolla maanpuolustuksessa ja rauhanomaisessa rakennustyössä. Kaikkien tiedossa on hänen Neuvostojen VII edustajakokouksessa sanomansa tunnettu lauseparsi: „Joko täit voittavat sosialismin tai sosialismi voittaa täit!”

Neuvostojen Maan saniteettitilanne oli siihen aikaan poikkeuksellisen vaikea. Valkoiset perääntyivät Siperiassa; Omskista on saatu sähke: valkoiset jättivät varastohuoneet täyteen pilkkukuumeeseen kuolleitten ruumiita; koko lähitienoon väestö on saanut tartunnan; tartunta leviää Punaisen Armeijan osastoihin. Harkovia puhdistetaan valkoisista. Saniteettiosaston päälliköltä tov. Ššerbakovilta saadaan heti sähke: valkoiset jättivät kauheita kulkutauteja väestön keskuuteen, pilkkukuume leviää Punaiseen Armeijaan. Näin kaikilla rintamilla valkoisilta jäänyt raskas perintö uhkasi horjuttaa Neuvostovaltion puolustus- ja rakennustöiden mahtia.

Lenin oli tavattoman huolestunut ja seurasi pilkkukuumetta vastaan käymämme kamppailun kaikkia vaiheita; kuunteli tarkkaavaisena minua vastaanotoilla, järjesti usein selostuksia Työ- ja Puolustusneuvoston sekä Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa; moitti kovasti laiminlyöntien takia, auttoi tarmokkaasti kaikkina vaikeina hetkinä.

Kerran valitin Leninille sen johdosta, kun rautatiellä suhtaututtiin sietämättömän huolimattomasti avun lähettämiseen Etelärintamalle ja Ukrainaan. „Erittäin kiireellinen lisäjuna № 17009,— kirjoitin Leninille,— jossa matkustaa tov. Weisbrodin johtama erikoinen saniteettikomissio ja joka vie Etelärintamalle ja Ukrainaan lääkintätarpeita pilkkukuumeen vastustamiskamppailua varten, kulkee kovin hitaasti. Kolmessa päivässä se on edennyt 115 virstaa. En tiedä kenen määräyksestä kiireellisestä ja itsenäisestä lisäjunasta on tehty tavarajuna, joka seisoo pitkät ajat asemilla vaunuja kytkettäessä. Asioiden näin ollen Etelärintamalle ja valkoisten hävitykseltä vapautetuille etelän paikkakunnille lähetetty apu voi saapua liian myöhään. Pyydän: 1) antamaan heti määräyksen lisäjunan kulusta, 2) ottamaan sen erikoisvalvontaan, 3) tutkimaan hitaan kulun syyt ja antamaan tuohon hidasteluun syyllistyneet vallankumouksellisen tribunaalin tuomittavaksi.

Terveysenhoitoasiain kansankomissaari
N. Semaško”.

Lenin antoi Kansankomissaarien Neuvoston sihteerille määräyksen: „18/I. Pyydän keskustelemaan puhelimitse Markovin kanssa ja sanomaan hänelle, että kannatan *voimaperäisesti* Semaškon pyyntöä. Lenin”.

Erikoisjunan kulku järjestettiin nopeasti.

Terveysenhoitoasiain kansankomissariaatti lähetti Leninin määräyksestä joka kuukausi Työ- ja Puolustusneuvostolle kirjallisen selostuksen kulkutauteja vastustavien toimenpiteiden kulusta rintamilla. Hän oli velvoittanut tarkistamaan huolellisesti jokaisen noissa selostuksissa olleen lauseen ja numeron. Kamppailu kulkutauteja vastaan rintamilla sujui kaikkina vuosina vaihtelevalla menestyksellä siihen saakka, kunnes valkoiset lopulta saatiin lyödyiksi ja kun ne alkoivat perääntyä. Silloin vastustamistoimenpiteet alkoivat heti sujua menestyksellisemmin. Elokuun 26 p:nä 1921 Terveysenhoitoasiain kansankomissariaatti voi jo tiedottaa Leninille Työ- ja Puolustusneuvostoon lähettämässään selostuksessa kulkutautien leviämisestä armeijassa kesäkuun 25 päivästä heinäkuun 25 päivään seuraavaa: „Syys- ja talvikauden viimeinen parasiittityphysepidemian korkein taso oli viime vuoden joulukuussa, käsittäen tuona kuukautena 25,7% Punaisen Armeijan miehistövahvuuden tuhatta henkilöä kohden. Sitten on havaittavissa vähitellen tapahtuvaa laskua: tammikuussa tuo luku oli 22,2%, helmikuussa 19,0%, maaliskuussa 14,2%, huhtikuussa vain 7,3%, toukokuussa 3,5% ja kesäkuussa 1,7%, jota paitsi viime mainittu ja sitä seuraavat prosenttisuhteet on laskettu toukokuussa olleen Punaisen Armeijan miehistövahvuuden mukaan”.

Mutta Lenin ei sallinut missään määrin heikentää valppautta. Hän vaati päinvastoin entistä suurempaa järkähtämättömyyttä ja sitkeyttä kulkutautien vastustamisessa. Lokakuussa vuonna 1921 havaittiin tilanteen olevan vaikean Pohjois-Kaukasian sotilaspiirissä (PKSP). Työ- ja Puolustusneuvosto antoi toveri Leninin allekirjoittaman määräyksen, joka velvoitti Terveysneuvoston kansankomissariaatin „järjestämään lääkintäavun verkoston PKSP:n niillä lähetys- ja siirtopaikoilla, jotka eivät kuuluneet Sotilas-Saniteettiselle Päähallinnolle”, ts. siviililääkinnän linjaa; turvaamaan lähetys- ja siirtopaikat muonaerillä, polttoaineella, vetureilla ja vaunuilla.

Sotatoimet alkoivat loppua. Sodan, saarron ja nälän näännyttämä siviiliväestö kaipasi erikoisesti lääkintäapua. Osa armeijan saniteettiomaisuudesta voitiin luovuttaa siviiliväestön käytettäväksi ilman mitään puolustukselle aiheutuvaa vahinkoa. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun sotilas- ja siviililääkintäpalvelu oli keskitetty yhdelle elimelle: Terveysneuvoston kansankomissariaatti voi siirtää nopeasti huomion kysymyksestä toiseen ja manööverata joustavasti.

Ja Työ- ja Puolustusneuvosto teki kesäkuun 15 päivänä 1921 päätöksen:

„Tarkoituksella turvata Punainen Armeija mahdollisimman täydellisesti lääkintähenkilökunnalla ja saniteettiomaisuudella siltä varalta, jos sotatoimet uusiintuvat, Työ- ja Puolustusneuvosto päättää:

1. Ylläpitää Punaisessa Armeijassa rauhan aikana täyden määrän lääkintähenkilökuntaa, 100% säädettyä henkilökuntaa.

2. Säilyttää Sotilas-Saniteettisen Päähallinnon varastossa koskemattomana lääkintä- ja sotilaallis-taloudellisten hankintojen saniteettiomaisuus 140.000 sairaansijaa varten, joista 40.000 sairaansijaa 100 saniteettijunaa varten ja 100.000 sairaansijaa 500 kentäsairaalassa, 200 sänkyä kussakin.

3. Luovuttaa Terveysneuvoston kansankomissariaatille siviiliväestön tarpeita varten 50.000 sairaansijaa Sotilas-Saniteettiselle hallinnolle kuuluvista sairaansijoista erikoisilla ehdoilla: sairaaloita kokonaisuudessaan, ilman jakamis- ja siirtämisoikeutta tai oikeutta tehdä muutoksia henkilökunnan kokoonpanossa, aktiivisena reservinä sotatoimien varalta”¹.

¹ Kuten tunnettua, Lenin oli Terveysneuvoston kk:n järjestämisestä alkaen yhtenäisen lääkintäpalvelun kannalla: hän vaati liitettäväksi Terveysneuvoston kk:iin Työasiain kk:lle kuuluneen lääkintävakuutuksen (sairaskassat); hän vaati äitien ja lasten suojelun siirtämistä Sosiaalihuollon kk:lta Terveysneuvoston kk:lle; hän kannatti sotilaslääkintäpalvelun liittämistä Terveysneuvoston kk:iin. Voidaan sanoa suoraan, että ilman Leninin tukea meillä tuskin olisi yhtenäistä lääkintäpalvelua, niin paljon tuolla aatteella oli aluksi vastustajia.— N. S.

Tästä nähdään, että kysymys ratkaistiin varsin järkipäisesti: siviiliväestön saama lääkintäapu laajeni huomattavasti (50.000 sairaansijaa). Lääkintähenkilökunnan täyden määrän säilyttäminen Punaisessa Armeijassa, 140.000 sairaansijan pitäminen mobilisaatiovalmeudessa, siviiliväestön tarpeisiin kokonaisuudessaan luovutettujen sairaaloiden jakamisen kieltäminen takasivat samalla puolustuksen vaatimukset „sotatoimien uudistamisen varalta”.

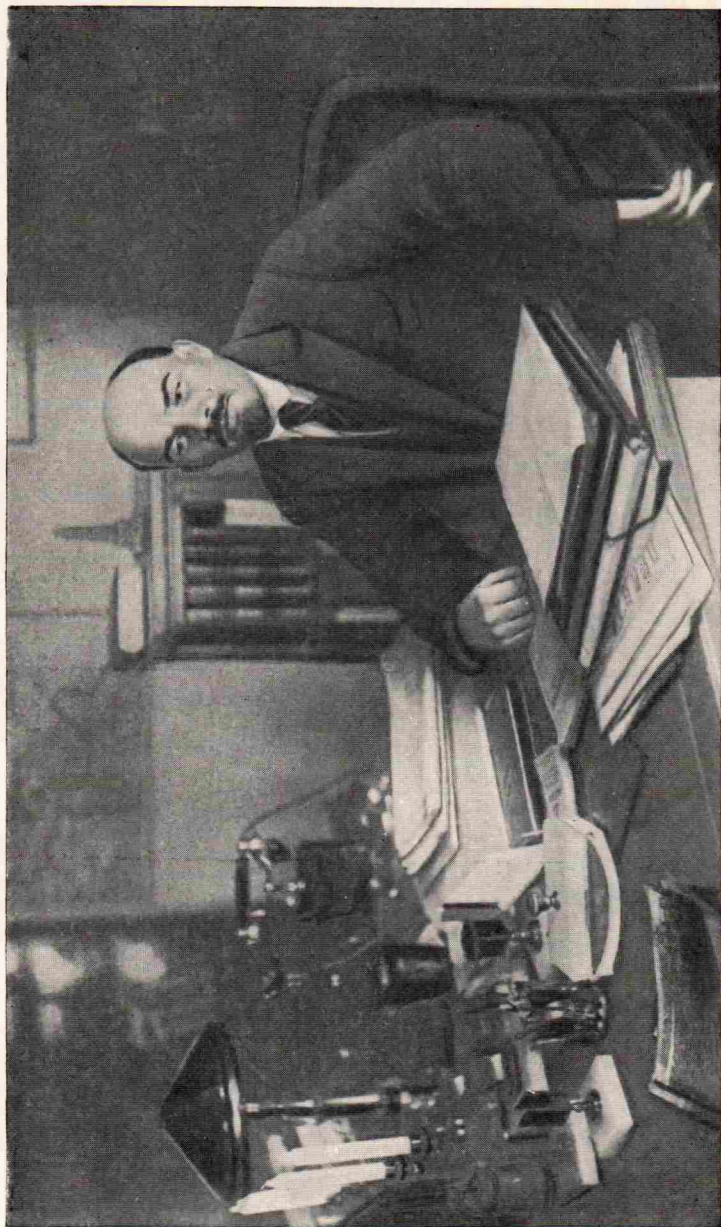
Matkustelin silloin usein rintamalla tarkistamassa saniteettioloja. Lenin antoi minulle joka kerta allekirjoittamansa valtuuskirjan laajoine oikeuksineen (nuo valtuuskirjat ovat vieläkin tallella Marx—Engels—Lenin instituutissa). Muistan, että keran huomasi tavattoman suuria epäkohtia sairaiden ja haavoittuneiden puna-armeijalaisten hoidossa Liskin asemalla. Sairaalat ja haavoittuneet makasivat melkein pä ravinnotta, ilman hoitoa, heitä ei evakuoitu; kunnallispalvelu oli järjestetty vallan kelvottomasti. Saavuttuani takaisin kerroin siitä kiihtyneenä Vladimir Iljitšille. Kyllä hän silloin suuttui! Kyytiä saivat sekä lääkintä- että muut työntekijät. Monet sabotaasin järjestäjät joutuivat maksamaan hengellään kelvottoman suhtautumisensa Neuvostovaltion puolustajia kohtaan.

Siviililääkintää koskevat kysymykset käsiteltiin tavallisesti Kansankomissaarien Neuvostossa. Sielläkin Vladimir Iljitš kiinnitti suurimman huomion kulkutautien vastustamisen toimenpiteisiin. Syksyllä vuonna 1921 ilmaantui ruttoa Mustanmeren rannikkoalueille. Paikalliset viranomaiset viehättyivät liiaksi pelkääntään hallinnollisiin toimenpiteisiin (karanteeni, miliisivartioiden taudintartunnan saaneiden kotitalojen luona, jne.) eivätkä kiinnittäneet huomiota lääketieteellisiin toimenpiteisiin (sairaiden eristäminen, desinfektio, deratisaatio, ts. tartunnan levittäjäin hävittäminen, jne). Ilmoitin siitä useita kertoja Vladimir Iljitšille. Hänen tarmokkaalla avullaan rutto saatiin muutamassa kuukaudessa kokonaan häviämään (muun muassa auttoi Työ- ja Puolustusneuvoston marraskuun 30 päivänä 1921 tekemä erikoispäätös rahavarojen pikaisesta myöntämisestä rutonvastaisiin toimenpiteisiin).

Joka käynnilläni V. I. Leninin luona sain tavallisesti häneltä jonkin erittäin arvokkaan neuvon. Hän ymmärsi mainiosti, että ilman väestön tietoisuutta ja omatoimisuutta kamppailu kulkutauteja vastaan on sangen vaikeaa (hän ilmaisi monta kertaa hyväksymisensä tunnuksistani: „Työntekevien terveyden suojele on työntekevien oma asia”). Hän vaati aina, että on taisteltava järjestelmällisesti puhtauden puolesta, täitä vastaan. Hän kävi minun ja Bontš-Brujevitšin kanssa Moskovan saniteettiosastoissa, joita oli järjestetty Moskovan kaikilla suurimmilla rautatieasemilla, sillä kaikkien Moskovaan saapuneiden tuhan-

V. I. Lenin lepäämässä N. K. Krupskajan ja A. I. Jelizarovan seurassa.
Seisoo V. I. Leninin veljenpoika Viktor, penkillä istuu
työmiehen pikku tytär Veera.
Gorkin puistossa.
Valokuva, 1922.

V. I. Lenin työhuoneessa Kremlissä.
Valokuva, lokakuu 1922.

sien matkustajien piti käydä ensin saunassa, heidän vaatteensa käytettiin desinfiatiohuoneiden ja pesulaitosten kautta. Lenin teki joka käynnillä monia arvokkaita huomautuksia. Kerran hän antoi minulle aatteen puhtaudesta kamppailevien valiokuntien järjestämisestä tehtailla. „Saakaa mukaan enemmän työläisnaisia”,— neuvoi hän minua. Toisen kerran hän neuvoi, että tähän tehtävään on saatava mukaan nuorisoliitto: „Katsokaapa minkälaisen puhtauden saa aikaan reipas, tarmokas nuoriso, joka menee kaikille pihoilte, kaikkiin taloihin”.

Vuoden 1921 alkukesällä Moskovassa oli muutamia kolera-tapauksia. Aloin lyödä heti hätäkelloa, sillä tiesin hyvin, että aina kun kulkutauti alkaa raivota (varsinkin kolera), on se saatava loppumaan aivan alkuunsa, muuten on myöhäistä. Moskovan järjestöt hidastelivat, eivät auttaneet Moskovan terveydenhoito-osastoa. Keskusjärjestöt (Finanssiasiaain kansankomissariaatti, Elintarvikeasiaain kansankomissariaatti) eivät myöskään auttaneet. Käännyn silloin Leninin puoleen. Hänen määräyksestään kuultiin tuota epidemiaa koskeva selostus Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa kesäkuun 15 p:nä 1921. Tuosta kysymyksestä tehty Työ- ja Puolustusneuvoston päätös voi olla malliesimerkinä päättävistä ja hyvin järjestetyistä toimenpiteistä kulkutau-teja vastaan. Työ- ja Puolustusneuvosto myönsi tarkoitukseen huomattavia rahavaroja (miljardin ruplaa silloisena rahana). Elintarvikeasiaain kansankomissariaattia kehoitettiin antamaan viemäritöissä, käymälöiden ja likakaivojen tyhjentämisessä ym. puhdistustöissä työskenteleville työläisille muona-annokset (8.000 henkeä); sairaille annettiin valioruoka; puhdistustyöt turvattiin kuljetusvälineillä — autoilla ja hevosilla; järjestettiin lisää kulkutautisairaaloita; kaikki lääkintälaitokset turvattiin liina-vaatteilla, kalustolla ym. Tuon päätöksen mikään kohta ei tietenkään mennyt läpi ilman asianomaisten järjestöjen vastustusta; varojen saanti oli vaikeaa, elintarvikkeiden ja vaatevarojen saanti vielä vaikeampaa. Leninin määräyksen mukaan toimien vastukset kuitenkin voitettiin. Toimenpiteet kulkutau-teja vastaan sujui-vat menestyksellisesti, kolera loppui alkuunsa.

Lenin ei kieltänyt tuohon tarkoitukseen tarvittavia varoja, mutta hänen ehdoton vaatimuksensa oli, että jokainen kopeekka tuli käytettyä hyödyllisesti. Seuraava minulle osoitettu Leninin kirje luonnehtii sitä erittäin hyvin:

„tov. Semaškol

Allekirjoitettuani tänään Pienen Kansankomissaarien Neuvoston päätöksen kahden miljardin (luullakseni niin? en muista tarkoin summaa¹) myöntämisestä Moskovan puhtaus-huoltoon ja luettuani Terveydenhoitoasiaain kansankomissariaatin

¹ Kuten huomasimme, kysymyksessä oli miljardi.— N. S.

„Asetuksen” asuntojen terveysviikosta („Izvestija” heinäkuun 12 p n ä) tulini johtopäätökseen, että epäilyni (siihen nähden, että koko tuo kysymys on asetettu kerrassaan kelvottomasti) voimistuu.

Miljardeja otetaan, varastellaan ja ryöstetään, mutta työ jää tekemättä.

Moskovassa on saatava aikaan mallikelpoinen (tai vaikkapa aluksi *siedettävä*) puhtaus, sillä ei voida kuvitellakaan mitään häpeällisempää kuin mitä on „neuvosto”-lika „ensimmäisissä” neuvostotaloissa. Miksi *ei* ensimmäisissä taloissa?

Pyydän lähettämään minulle mitä lyhimmän, mutta tarkan, asiallisen, tosiasioihin perustuvan selostuksen siitä, miten terveysviikon pitäminen missäkin sujuu? Onko edes yksi lääni, missä on tehty jotain tolkulla?

Edelleen. Mitä tehdään (ja mitä on tehty?) Moskovassa? kuka vastaa työstä? Ainoastaanko pramean neuvostollisen arvonimen omaavat „virkamiehet”, jotka eivät hittoakaan ymmärrä eivätkä ole perillä asiasta, allekirjoittelevat pelkästään papereita? Vai onko *toimekkaita* johtajia? Ketä nimenomaan?

Tärkeintä on saada aikaan henkilökohtainen vastuuvelvollisuus.

Mitä on tehty henkilökohtaisen vastuuvelvollisuuden aikaansaamiseksi?

Ketkä suorittavat tarkistuksen?

Tarkastajanko? Paljonko heitä on? ketä he ovat?

Nuoriso-osastotko (KNL)? Onko sellaisia? Montako? Missä ja mitä ne ovat saaneet aikaan?

Mitä muita *reaalisia* tarkistuskeinoja on?

Käytetäänkö rahaa arvokkaiisiin ostoksiin (karboli? puhdistusvälineet? paljonko on ostettu?) vai pidetäänkö niillä yllä uusia tyhjääntoimittaja-„virkamiehiä”?

KKN:n Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹

Tuo kirje voi olla eräänä parhaana esimerkkinä siitä, miten Lenin aina vaati toimeenpanon tarkistamista („toimeenpanon tarkistaminen on tärkeintä koko työssä, koko politiikassa”,—sanoi hän).

Leniniä kiinnosti erikoisesti kysymys kylpylöistä. Hän ymmärsi sillä olevan myöskin poliittisen eikä vain lääketieteellisen merkityksen. Ja neuvostokylpylöiden järjestämisellä todellakin oli valtavan suuri poliittinen merkitys. Ensi kerran maailmanhistoriassa entisten rikkaiden yksityisissä taloissa hoitivat terveyttään työläiset, työtätekevät. Tsaari Nikolain entisessä palatsissa hoitivat terveyttään köyhät talonpojat. Leniniä kiinnostivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 450—451.—Toim.

eniten Krimin kylpylät. Siihen vaikutti osittain se seikka, kun Terveystieteiden kansankomissariaatin valtuutettuna Krimin kylpylöissä oli silloin V. I. Leninin veli Dmitri Iljitš, ja hän tietenkin kirjoitti Vladimir Iljitšille paljon Krimin kylpylöiden ihannoista.

Heti kun Wrangel oli ajettu Mustaanmereen lähdin Krimille, sovittuani siitä Vladimir Iljitšin kanssa, ottaakseni huostaan kylpylöiden omaisuuden (palatsit, kaluston), suojellakseni sitä rosvouksesta ja järjestääkseni kylpylöitä. Matka oli kovin vaarallinen, sillä Krimin kaikki vuoristot kihisivät valkoisia ja vihreitä, mutta kävin sittenkin kaikissa kylpylöissä. Kylpyläseudun rikkaudet herättivät minussa tavatonta ihastusta. Palattuani Moskovaan kerroin silmät suurina Leninille Krimin ihannoista. Vladimir Iljitš kuunteli minua tarkkaavaisena ja sanoi: „Kirjoitakaa Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiluonnos, mutta poliittinen, sellainen, että jokainen lause sisältäisi hyvän ajatuksen”. Yön aikana kirjoitin luonnoksen ja seuraavana päivänä näytin sitä V. I. Leninille. Luonnos alkoi näin: „Sen ansiosta, kun Punainen Armeija on vapauttanut Krimin Wrangelin ja valkokaartilaisten herruudesta, on tullut mahdolliseksi käyttää terveydenhoidolle suotuista Krimin rannikkoa kaikkien Neuvostotasavaltojen työläisten, talonpoikien ja kaikkien työtätekevien lääkintähoitoon ja heidän työkykynsä palauttamiseen Krimin parantoloissa ja kylpylöissä, jotka aikaisemmin palvelivat vain suurporvariston erikoisoikeuksia. Ihanista huviloista ja yksityisten taloista, jotka aikaisemmin kuuluivat suurtilanherroille ja rikkaille kapitalisteille, entisistä tsaarien ja suuriruhtinaiden palatseista on tehtävä työläisten ja talonpoikien parantoloita ja terveydenhoitolaitoksia”.

Vladimir Iljitš hyväksyi luonnoksen, mutta kehotti lisäämään, että Krimin kylpylöiden tulee palvella myös muiden maiden vallankumousmiehiä, sosialistisen vallankumouksen sotureita, jotka ovat haavoittuneet tai menettäneet terveytensä taistelussa kapitalismia vastaan. Minä kylläkin koetin vastustella: „Odotetaan niin kauan kunnes kylpylät saadaan kuntoon...” Mutta Vladimir Iljitš pysyi jyrkästi omalla kannallaan. „Sillä tulee olemaan suuri poliittinen merkitys”. Niinpä Vladimir Iljitš lisäsi itse omakätisesti luonnoshahmotelmaan ajatuksen ulkomaalaisten vallankumouksellisten toimihenkilöiden parantamisesta Krimin kylpylöissä: „sekä Kansainvälisen Ammattiliittoneuvoston lähettämien muiden maiden työläisten parantoloita” (dekreetti joulukuun 21 piltä 1920).

Kuten aina Vladimir Iljitš oli tässäkin kysymyksessä oikeassa. Krimin kylpylät (yleisvenäläinen terveydenhoitopaikka) antoivat hyvin pian turvapaikan ulkomaalaisille vallankumousmiehille. Kerran, muistaakseni vuonna 1924, tarkistin sitä. Osoittautui, että

Krimillä hoiti silloin terveyttään vallankumousmiehiä 8 maasta, siinä luvussa vieläpä Intiastakin.

Kylpylärakennustyöt kiinnostivat V. I. Leniniä aivan alusta alkaen. Hän kannatti järkeviä aloitteita, moitti kovin laiminlyönneistä. Eräs luutuberkuloosipotilas kirjoitti kerran Vladimir Iljitšille valituksen epäkohdista parantoloissa (sellaiset potilaat ovat kaikkein tuskastuttavimpia; he ovat hoidossa monia vuosia, siirtyvät parantolasta toiseen, hermostelevat ja kiukuttelevat, hermostuttavat henkilökuntaa). Vladimir Iljitš kirjoitti minulle seuraavanlaisen ankaran kirjeen:

„tov. Semaško,

Minulle huomautetaan yhä useammin siitä, että tilanne Krimillä ja Kaukasiassa sijaitsevissa kylpylöissämme on sietämättömän huono: lahjomista, etuisuuksia porvareilla samalla kun huono suhde työläisiin saa sisun kuohumaan, ja mikä on tärkeintä, täydellinen holtittomuus lääkinnässä ja, mikä on vieläkin tärkeämpää, elintarvikkeilla varustelu on kerrassaan kehnoa.

Pyydän esittämään minulle heti tarkat tiedot käsillä olevan aineiston perusteella.

Ja sitten tarkistamismenetelmistä yksityiskohtaisemmin: kuinka monta kylpylää (kuinka monesta) lähettää oikein kirjoitetut selostukset (elintarvikkeiden määrä... potilaalle, henkilökunnalle jne), kylpyammeiden (mutakylpyjen) määrä jne.

KKN:n Puheenj. V. Uljanov (Lenin)“¹.

Vastasin, että potilas on epäilemättä liioitellut huomauttaessaan epäkohdista: elintarvikkeita on todellakin vähänlaisesti, mutta mitään varkautta, lahjomista, etuisuuksia porvareilla, holtittomuutta lääkinnässä ja muita sellaisia sietämättömiä epäkohtia ei ole. Erikoinen valiokunta, johon kuului myös Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean edustajia, oli juuri ennen sitä tarkistanut kylpylät, eikä se huomannut mitään sellaisia sietämättömiä epäkohtia. Nähtävästi en kuitenkaan kyennyt hälventämään kokonaan Vladimir Iljitšin epäilyjä kylpylöissä valinneeseen asiointilaan nähden, vaikkakin hän hieman rauhoittui.

Myös vuonna 1921 kuten edellisinä ja seuraavinakin vuosina Vladimir Iljitš huolehti jatkuvasti lapsista.

Vuoden 1921 lopulla kävi vaikeaksi saada huoneistoja Valitusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitoksia varten. Heti vallankumouksen jälkeen olimme sijoittaneet lastenlaitoksia yksityisten taloihin, parhaisiin huviloihin, palatseihin; tehtaille annettiin lasten käyttöön johtajien ja insinöörien asunnot ja talot. Mutta sotatömiin ja silloisten tapahtumien tilanteessa lastenlaitoksia alettiin

¹ „Lenin-kokoelma“ XXIII, s. 213.— *Toim.*

siellä täällä sijoittaa ahtaammalle ja muuttaa paikasta toiseen. Käännyimme Vladimir Iljitšin puoleen Kansankomissaarien Neuvostoon pyytäen puolustusta.

Toukokuun 13 päivänä 1921 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin allekirjoittaman päätöksen, jolla varmistettiin heti lastenlaitosten huoneistovaranto. Tuolla päätöksellä säädettiin, että Valistusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitosten pakollista siirtämistä „voidaan sallia vain erikoistapauksissa, *sotatoimien tilanteessa*”. Kielletään lastenlaitosten ahtaammalle sijoittaminen, jos niiden käytössä oleva huoneisto vastaa Valistusasiain kk:n ja Terveystenhoitoasiain kk:n säättämää normia. Päinvastoin, läänien toimeenpaneville komiteoille annettiin määräys luovuttaa sellaisille laitoksille „parhaat rakennukset kaupungeissa, asutuskeskustoissa ja entisissä tilanherrojen kartanoissa”. Sellaiset rakennukset on vapautettava aivan heti ja annettava Valistusasiain kk:lle ja Terveystenhoitoasiain kk:lle lastenlaitosten tarpeiden tyydyttämiseen. Talousalan kansankomissariaatteja kehoitettiin suorittamaan pikaisesti korjaustyöt noissa rakennuksissa. „Kuukauden sisällä tämän asetuksen julkaisemispäivästä Läänien toimeenpanevien komiteain tulee esittää Valistusasiain kk:lle ja Terveystenhoitoasiain kk:lle vastaavanlaiset selostukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tämän asetuksen noudattamiseksi, ja Valistusasiain kk:n ja Terveystenhoitoasiain kk:n on esitettävä samassa määräajassa selostus Kansankomissaarien Neuvostolle. Tämän asetuksen täyttämättä jättämiseen syyllistyneet vedetään lainmukaiseen edesvastuuseen”.

Sanomattakin on selvää, että tämä asetus aiheutti suuren käänteän Valistusasiain kansankomissariaatin ja Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin lastenlaitosten verkoston laajentamisessa.

Vuoden 1921 aikana Kansankomissaarien Neuvostossa käsiteltiin useita kysymyksiä, jotka koskivat terveydenhoidon järjestelyä ja muun muassa Terveystenhoitoasiain kansankomissariaatin järjestöllistä rakennetta. Ilmaantui taaskin pyrkimyksiä jakaa lääkintäpalvelu eri hallintoalojen mukaan („hajottaa” se, kuten minä silloin sanoin). Piti jälleen kamppailla sitkeästi tuollaisia pyrkimyksiä vastaan. Vladimir Iljitš tuki jälleen meitä, ja neuvostollisen lääkintäpalvelun järjestöllinen yhtenäisyys pääsi voitolle.

Sellainen oli Vladimir Iljitš Lenin Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston puheenjohtajana väestön terveyden suojelua koskevissa kysymyksissä.

